

Manifest de les entitats afectades pel règim franquista

Context

Les entitats, culturals, cíviques, socials i comunitàries, reunides lliurement a l'Ateneu Barcelonès, manifestem que:

Les especials característiques ideològiques del règim polític que es va instaurar a Espanya des de l'inici de la guerra civil van propiciar l'existència de situacions jurídiques que a l'empara de normatives injustes van desencadenar un seguit d'actuacions i persecucions contra partits, organitzacions culturals, cíviques o socials així com les de caire cooperativista i mutualista, també qualsevol altre estament que es declarés específicament prohibit o es pogués considerar enemic de l'anomenat *alzamiento* nacional.

La tornada a les llibertats amb la promulgació de la Constitució de 1978 va comportar la legalització de partits polítics, sindicats i associacions civils de caràcter lícit. Tot això, dins dels mateixos paràmetres imperants en qualsevol país de tradició democràtica, i en aquestes noves condicions constitucionals s'han anat aplicant normes d'amnistia, de reconeixement de drets a persones pertanyents a l'exèrcit republicà o la restitució, per la Llei 4/1986 de 8 de gener, a favor dels actuals sindicats de béns i drets del denominat patrimoni sindical històric confiscat als sindicats llavors existents. Així mateix es va seguir avançant en aquest procés reparador amb la Llei 43/1998 de 15 de desembre de restitució o compensació als partits polítics dels seus béns o drets i que en el seu moment els van ser confiscats. Aquesta Llei va tenir mancances en molts aspectes i no va cobrir la demanda de tots els partits polítics confiscats.

La Llei de la Memòria Històrica (Llei 52/2007 de 26 de desembre), per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures a favor dels qui van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura limita les reparacions a únicament les persones físiques, deixant de banda totes les entitats i associacions perseguides - els partits polítics i els sindicats ja havien tingut les seves respectives lleis de reparació i llibertats, sense cobrir totes les demandes-. Aquesta Llei tampoc fa condemna explícita dels que van participar en l'holocaust cultural, comunitari, social, religiós, de totes les altres atrocitats del franquisme i els seus col·laboradors, com s'ha fet a Alemanya, i també a França o Itàlia, així com en altres països on van existir col·laboracionistes de totes les malvestats dels nazis i els feixistes.

A Catalunya en tots aquests anys d'autogovern, ha existit un oblit des de la Generalitat envers les víctimes de la sagnant repressió del feixisme, fins el novembre de 2008, quan per primera vegada al Palau de la Generalitat va tenir lloc una recepció on el govern de Catalunya va rebre un nombre important d'associacions de combatents per les llibertats i es va comprometre a fer un Memorial en homenatge als represaliats pel franquisme, fet que motivà que la vella lluitadora antifeixista i víctima del nazisme Neus Català digué justament: “Avui s’ha fet realitat un somni”.

El fet associatiu català, abans de l'*alzamiento* va ser garant de l'ensenyament popular, del fet de protecció social i laboral, del fet humanístic i lliurepensador. S'articulà vers els ateneus i altres entitats, un conjunt d'activitat política i social, de promoció de la cultura, la salut i l'esport. Aquest fet associatiu, que ve de més lluny que l'adveniment de la República inclòs, va ser objecte d'una persecució estudiada i continuada, pel fet de ser democràtic i català. El règim dictatorial amb una estratègia de tancament, incautació, depuració i aniquilació de les entitats, s'apodera d'un patrimoni immens i no valorat.

No és funció d'aquest Manifest aprofundir en el perquè es van generar des de les més altes instàncies de l'Estat tan contínues i greus persecucions contra el fet associatiu. Però sí que és funció d'aquest Manifest el posar en valor uns desgraciats fets que en els anys que portem de democràcia no han estat ni debatuts, ni tractats, ni dignificats i molt menys reparats. Les democràcies modernes occidentals ens distingeixen per la cura, recuperació i per rescabalar els errors dels seus governants del passat, en el context europeu hi ha prou experiències d'aquest tipus. En aquest sentit cal recordar que, tal i com argumentem, d'una forma parcial, precipitada i poc mesurada, l'estat espanyol sí que ha fet tímids gestos, que no cobreixen ni molt menys, una realitat que com l'associativa perdura en el temps. Gestos però, que organismes internacionals dictaminen com a escassos, com també escàs és l'interès per aplicar les lleis, estatals i internacionals sobre els fets de desgreuge i reparació, per part de l'estat espanyol.

Si d'altres realitats de greuge han estat, com a mínim en intenció, reparades o en vies de reparació, les incautacions, depuracions, i exterminis sobre el ric teixit associatiu català han estat les grans oblidades fins i tot pel propi govern de Catalunya. Cal, doncs entendre que ha arribat el moment de reparar el dany causat al teixit associatiu català, sense permetre que caigui en l'oblit aquest episodi de la més dura i duradora persecució ideològica de la recent història d'Espanya. Per això es crea el marc social i polític pel qual l'associacionisme en totes les seves vessants i les persones activistes

del mateix fet, rebim les justes compensacions morals i materials més enllà del que ha previst la Llei 52/2007 de 26 de desembre.

Reclamem!

És per això que reclamem.

- La recerca, estudi i avaluació de tots els casos que sobre realitat associativa, cultural, esportiva, social, comunitària i política es tingui coneixement. Aquest estudi ha d'ésser assumit per l'Estat i la Generalitat i avaluat per la comunitat acadèmica pertinent.
- En el marc de les seves competències, reclamem del Govern de la Generalitat i al Govern de l'estat que proporcionin al teixit associatiu de les entitats culturals, socials, comunitàries i polítiques els mitjans tècnics necessaris per a fer possible els treballs de recerca necessaris per a la recuperació del patrimoni associatiu incautat per règim franquista.
- Així mateix l'Estat Espanyol i la Generalitat han de facilitar l'accés amb preferència i gratuïtat als fons, arxius, documents policials, militars, judicials i/o públics on pogués suposar es trobi documentació relacionada amb les reparacions que aquest Manifest requereix que s'han de prestar, així com la restitució de tots els documents del Arxiu dit de Salamanca a la Generalitat de Catalunya d'acord amb la Llei 21/2005 i que han de ser transferits a las associacions respectives, o les que acreditin la seva continuïtat, d'acord amb el Decret 183/2005 de 177 de novembre de la Generalitat del procediment per la restitució a las entitats corresponents.
- Les entitats reclamem la restitució i devolució dels béns de contingut patrimonial que haguessin pertanyut al fet associatiu.
- Les entitats reclamem la restitució i devolució dels béns mobles i altres béns i drets que haguessin pertanyut al fet associatiu. Especialment els pecunaris que foren dipositats en el Banc d'Espanya. Les entitats incautades, depurades, represaliades, moltes vegades han patit en el patrimoni moble danys que s'han de quantificar i reparar.

- Les entitats culturals, socials, comunitàries i polítiques som hereves d'aquelles entitats que no van sobreviure al fet criminal d'aniquilació sistemàtica del règim. En aquest sentit, tot i prenent exemple del fons sindical, exigim la constitució per part de l'estat, d'un Fons d'entitats culturals. Fons que es nodrirà de les aportacions de compensació que l'estat hi haurà d'aportar en concepte de rescabament d'aquelles entitats que es donin per desaparegudes. Aquest Fons ha de ser administrat pel teixit associatiu, i arbitrat per la Generalitat.
- Volem que es reconegui que el fet associatiu, articulat en entitats i els seus activistes que hagin patit qualsevol tipus de dany, persecució o espoliació tenen dret que l'Estat com a acte de justícia històrica, els atorgui justa compensació.
- Exigim una nova Llei, o en tot cas l'esmena a la Llei 52/2007 de 26 de desembre, on es reculli les aspiracions de recuperació del patrimoni associatiu incautat pel règim franquista, d'acord amb l'ordenament jurídic internacional.

I és per aquests motius que volem emprendre totes aquelles accions legals, judicials i polítiques, davant els nivells nacional, estatal i internacional.

I és per aquests motius que volem elevar a públic aquest Manifest, com també creiem convenient fer a mans aquest mateix als representants polítics tant catalans com de l'estat i internacionals tot i reclamant una actuació eficaç i immediata sobre aquestes demandes sorgides des de unes realitats que encara avui hi som, i fem.

Disposició addicional:

Cal establir una mínima activitat d'execució, avaluació, representació i vehiculació de les accions a emprendre, que pot assumir XarxAteneu, ampliada a participar totes aquelles entitats que lliurement ho desitgin.

Tot el Manifest és en disposició d'aprovació, esmena, anulació, ampliació, segons decideixin les entitats que en reunió lliure a l'Ateneu Barcelonès el dia 27/9/14, van acordar impulsar aquest manifest.

Les entitats firmants:

Ateneu de Cultura Popular de l'Hospitalet, ESPLAC, Gran Orient Català, Associació Catalana d'Esperanto, Centre Ateneu Democràtic i Progressista, Moviment Laic i Progressista, ARMHC Associació Recuperació Memòria Històrica de Catalunya, Ateneu Enciclopèdic Popular, Centro Asturiano de Barcelona, CADCI, Societat la Concòrdia de Cabriels, Centre Obrer Instructiu d'Unió Republicana de Cervera, Casino Menestral de Figueres, Fundació Ferrer i

Guàrdia, Ateneu Barcelonès, Ateneu Obrer de la Sènia, Ateneu Igualadí de la Classe Obrera. Federació d'Ateneus de Catalunya.

A Barcelona, abril de 2015